

Bokréta-sok Lapja

TÁRSADALMI FOLYOIRAT SZERKESZTI: PAULINI BÉLA

FÁBÓL VASKARIKA:

NÉPMŰVÉSZET — NEM NÉPPEL

„Tisztázni kell tehát a köztudat számára, hogy mi az a népművészet? Valahogy olyan egyszerűen kellene megmagyarázni, hogy amit a nép spontán készít, a maga, vagy más öröme, s formában, vagy színben saját munkaöröme jut kifejezésre, az a népművészet.“
Dr. Czákó Elemér.

Színészek a népszokásban

Bírálat és további tudnivalók

Annak idején megemlékeztünk arról, hogy egy színészekből álló csoport „eredeti“ népballadákat vitt a színpadra. Hogy a bemutató után egy művészeti egyesület vita-estet is rendezett a „Népszínpadi játékok, vagy a nép játékaik“ címen.

Hogy e vita-est alkalmából Muhoray Elemér színművész, a különben „Művész Stúdió“ címet viselő játékok vezetője, tartott bevezető előadást. Eszerint az a meggyőződése, hogy

a város a falu művészetét tanítási célzattal (??), sőt magasabb kulturális fokon kell, hogy adja vissza a falunak.

Hogy erre Paulini Béla — kihangsúlyozom, mint író és színpadi szerző is — többek között ezeket mondotta: A népballadák programszerű színpadra állítását elhibázott dolgoknak tartom. De

általában is a falu művészetét jó volna mégis csak meghagyni a falunak. Egyrészt okosságból, másrészt önérzetből.

Okosságból azért, mert a népművészet — báját — a hivatásosak úgyis képtelenek teljes mértékben visszaadni, valamint, ha Magyarország egyik szószerint vett nevezetessége — európai viszonylatban is — hogy itt csakugyan a nép ápolja a népművészetet, — tehát ennek a népművészetnek hinni lehet — nem volna okos, ha épp itt bent engednék ezt a hitet újra megingatni, esetleg tönkre tenni. Nos és az önérzet kérdése? Ha egyszer a népek — végre — újra öröme telik művészetében, akkor azt az örömet nem is illik elvenni. A népművészet lehet ösztönzés a hivatásos művész számára, de csak ösztönzés lehet. Helyes, lélekben részegedjünk meg a népművészet csodáitól, aztán kicsikét ki is aludva e mánort, üljön neki az író a papírosnak, a muzsik a kottapapírnak, a festő a vászonnak, és — dolgozzon. Ne azt dolgozza, amit a nép már megcsinált s ami úgy kiforrott remekmű, ahogy van, hanem alkos-

son valamit, aminek a raffineriája olyan értékű, mint a népművészet bájáé.

Hogy Pekáry István festőművész, Boldizsár Iván író és hírlapíró szintén megállapították: tévedés, ha a művészek azt hiszik, hogy népművészetet más is csinálhat, mint nép.

Hogy Glatz Oszkár festőművész ezeket állapította meg: eszem ágában sincs, hogy azt, amit falun láttam, az én nagyobb technikámmal adjam vissza nekik, még hozzá azal a szándékkal, hogy tanítsam őket a magyar színek, a magyar formák, a magyar látásmód titkaira. A népművészet a maga tisztaságában a legtökéletesebb.

Hogy a vita-estet követően aztán a játékok „stúdiójában“ még vita-délelőtt is volt.

Hogy itt már négy néprajztudós is megjelent és kettő a színészeket vette pártfogásba, végül figyelmükbe ajánlva a hosszifuruglát, meg a nyenyerét is.

Igen, ezekről számolt be egykori cikkünk.

A hat darab népballada — pillangó sasosítva — nem váltotta meg a professzionista magyar színpadot.

Ennél fogva a színész csoport — azóta — megtanult egy betlehemes játékot, mondjuk, százötven sornyt, bizony. Igaz, valószínűleg, éjt napot egybe-veve annál is inkább, mert nem csak ezt a „rengeteg“ szöveget kellett hitelesen betanulni, hanem alaposan kellett „gyúrni“ a „paraszt beszédet“ is, hogy minden hiteles (?) legyen, de „minden“. és most nagy tanácskozások folynak, ezek után mit lehet kezdeni a csoporttal, amelyik már hat népballadát, sőt egy betlehemes is tud, mindent hitelesen. (?)

Vagyis hiteles népi szöveggel.

Hiteles népi gatyában, szűrben és koronában.

Az egyik terv szerint — állítólag — csakugyan falukat akarnak sorra venni, hogy tanítsák ott a népballadát, de immár a betlehemes-járást is. De lehet, hogy a paraszti beszédet is immár.

A másik terv — viszont — az hogy épp fordítva, a nagyvárosokat „ismertetik“ meg a hiteles betlehemeszessel,

mondván, hogy esetleg — szerencsés ráadásként — az idegenforgalom is fellendül. Miért ne. Ha egyszer augusztus idegenforgalma is csakugyan jórészt a Gyöngyösbokréta révén — szerencsés ráadásként — nyolcszorára nőtt meg a nyolc év előttinek. S ha általában Magyarországra nem csekély részben a „népművészetért“ jönnek az idegenek.

Ami „nem a miénk“

Gondolatnak „gondolat“, betanulni a hollóköi betlehemest, aztán elmenni tanítani esetleg — Hollókőre is. Gondolat, csak nem túlgőgös, ezt csak higgyük el. Például: a bokrétások nagyon jól megtanulták egymás táncait és nyilvánosan — világért sem táncolnák el. Miért? Mert „az nem a miénk“. Nem a mi tudományunk, hanem paraszt testvérünké, pontosan testvérünké, nem csak srégvizavi, nem csak úgy tiszteletbeli testvérünké és még se. Igen a

a „parasztoknak“ nem engedi meg a büszkeségük, hogy azzal parádézzanak, ami a szomszédé.

Vagy gondolatnak, gondolat, (?) egy kis pót-népművészeti mozgalmat kiterelvényesíteni, épp városi használatra. Annál is inkább, mert a népművészet egy ágában, a népiparban ez már ugyis folyik annyi sárközi, mezőkövesdi hímzést, buzsáki rátémunkát csinálnak itt a kies bérházak mélyén, hogy csak úgy szédülnek bele a mezőkövesdiék, sárköziek, buzsákiak — köszönik a megtiszteltetést! És a — népipari ágazatban az anyagi megkárosodást is, igaz, a többi ágazatban „csak“ erkölcsi megkárosítást. (No, jó, kérdezzük meg egyszer tényleg a „parasztokat“ is, ha egyelőre még „részesek“ a — népművészetben.)

De viszont az „idegenforgalom“ mégis csak emelkedhet, ha — duplázunk a „népművészeti“ kiállításokkal. Emelkedhet, ha győzi az ország torokkal, vagyis, hogy hol azt hangoztassa Európa felé, hogy itt a nép ápolja a népművészetet, hol meg azt kiabálja, hogy igaz, a nem nép is, de azért „hiteles“; Isten bizony!

Illetőleg akkor se, mert az „idegenek“ — ördög tudja, hogy trafálnak így rá idegen létükre — az eredeti eredeti-től búvölődnek el.

De hát mi a népművészet?

Nehéz pontosan meghatározni?

Legteljesebb tiszteletünk kifejezése mellett tesszük ezt a kijelentést — nem, az etnografusok egy része, mint-

És mit csináljon az értelmiségbeli „alkotó“?

Maradjunk amellett, hogy a népművészetet — ápolhassa a nép: olyan nehéz ezt — „engedélyezni“?

És a művész?

Ó, jegyezzük meg. . .

Az értelmiség művésze ne azon „fáradozzék“, amit a nép már megcsinált, mert az úgy kiforrott remekmű, ahogy van, hanem alkosson valamit, ami raffináltságában éppen olyan értékű, mint amaz bájában.

Részegedjen le a népművészet csodáitól, aztán — dolgozzon. Ha tud. Ha nem tud? Akkor minősítse át magát más pályára.

Az igazi nagy diadalmas, európai érték magyar népművészeti mozgalomnak is halála lesz, ha elméleteit, amire alapozták — megtörik.

ha nem esküdne rá, hogy a népművészet nem a formáknál — amik lehetnek jók, vagy rosszak — kezdődik, hanem a népnél. Aki csinálja.

Aggályunkat már jeleztük, amikor észrevettük, hogy a színészek elhelyezkedési szándékát az „eredeti“ népművészetben nemcsak nem intették le a leghatározottabban a néprajz tudósai — jó, a tudósok fele —, hanem még „ötletekkel“ is szolgáltak.

És ez az aggályunk azóta csak fokozódik, hisz tudjuk, hogy most már a színészeket egyenesen tudósok tanítják a hiteles népművészetre — aggályos. Hogy a „népszokás“ bemutatása most már kétségen felül — megnyugtató legyen? A formák „szabályosak“, éljen a jó népművészet „új“ térhódítása?

Nos, e sorok írója — mint író!!! — mégsem tehet róla, de képtelen a népművészet meghatározást másképp látni, minthogy nép, meg — művészet. Látni, de érezni is, himni is. Illetőleg mit is mondott egy tudós is a tárgyban, hogy mi a népművészet? Dr. Czákó Elemér abban az elnöki megnyitó beszédben, amit a Magyar Néprajzi Társaság 1928. évi rendes közgyűlésén tartott, azt mondotta, amit a cikk elején idéztem.

Azonos ez tudományos hangon azzal, amit e sorok írója tudománytalanul — érez? Ugy látszik.

De az idézett megállapítás, mintha inkább csak a népművészet egy ágára, a művészi értelmű népiparra vonatkoznék. Nos, a fogalmazás nem nagyon változhat, ha az összes ágazatokat vesszük, akkor se.

Mennyit segítene a különben törekvő színészeknek is, ha minden tudós elfogadná e kollégája meghatározását: talán nem töltenék az időt tovább a színészek sem az „eredeti“-vel.

Legújabbban ugyan azt hallani, hogy — mindez csak studium még, a népijáték csak eszköz, hogy a színészek a magyar előadásmód titkait kutassák. Szóval iskolaféle. De akkor a tanulást miért nem fejezik is be — az iskolában? Az ember így csak megzavarodik, s azt hiszi, hogy a reklamirozott 150 esztendő — vagy korosabb? — eredeti bethlehemes játékon, nyolc soros népballadán — mint színpadi művön — van a hangsúly. De mondjunk búcsút az előadó, alakító művészeknek, forduljunk kifejezetten a magukat alkotó művészeknek tartó írók, muzsikások, festők, iparművészek stb. felé.

S azokkal legalább — szakmabelieimmel — már kurábban beszélhet az ember.

Igen az „úri“ művészeteket az itt-ott való dekadenciából épp a népművészetek lendülete emelheti ki, de ez a menekvés nem történhet meg, ha a „részegesek“ mellett egyáltalán elszenvedik a „józanokat“. Akkor ugyanis itt olyan szellemi megállás lesz, amilyen még sohasem volt.

Nem lehet az izmokat — nem használni.

E sorok írója igazán berendezkedhetne arra, hogy mint író, vagy mint színpadi szerző a — népművészeteket „írja“, „szerezze.“

Csakugyan nem tűnt fel senkinek, hogy ettől mily mértékben óvakodik?

No, mégis miért — óvakodik?

Nos, egyrészt, mert tényleg — tud egyebet is.

Másrészt, mert a „parasztoktól“ azt nagyon megta-

Czinka Panna igazi története

Irta: Osváth Tibor Ottó

A Felvidék visszaemlékezésével hazatért az anyaországhoz Sajógömör is, ez az ősi magyar község, a legendás hírű Czinka Panna egykori lakóhelye. Mindig ide tért vissza, ha el is vitte valamerre vándor ösztöne, vagy művész hajlama, sőt a sajógömöri temetőben alussza örök álmát a híres cigányő.

A halottilevél szerint 1772-ben halt meg Czinka Panna Sajógömörön. De hiszen a köztudat szerint a Rákóczi-kor — a dicső kuruc világ — muzsikusa volt? A költők, írók, művészek is, akiknek képzeletét megtermékenyítette Czinka Panna élete, mint a kuruckor egyik romantikus hőst szerepeltetik, aki szárazfájával tüzelte a lelkesejét. Igen, ebben van némi tévedés, mint ahogy az sem igaz, hogy észveszejtő cigányszépség volt.

De azért nem feltétlenül szükséges lerombolni az illuziókat.

Czinka Panna életével, zenetörténeti jelentőségével sokat foglalkozott *Egyed Aladár* szegedi evangélikus főesperes, aki mielőtt Szegedre költözött volna, 15 évig élt Sajógömörön és ott mindent felkutatott, ami Czinka Panna életére vonatkozott. S a sajógömöri plébánia 1772-es anyakönyvében megtalálta Czinka Panna halotti levelét is.

Ma már kétségtelen, hogy 1711. táján született Czinka Panna, s körülbelül 60 esztendőskorában halt meg. És nem ő, hanem a — nagyapja volt II. Rákóczi Ferenc udvari zenésze.

Az öreg Czinka kísérte el két fiával —

a fejedelmet rodostói száműzetésébe is s ott halt meg Rodostóban.

Fiai később visszajöttek Magyarországra s egyik fiának volt a lánya Czinka Panna. Csakugyan rendkívül tehetséges muzsikussal, csak éppen nem Rákóczi korában. A tehetségét még gyermek korában *Lányi János* sajógömöri földesúr ismerte fel, hogy aztán taníttassa is a roznycói városi karmesterrel a csodagyerek cigányleányt.

Czinka Panna 19 éves korában már híres művész volt. Majd férjhez ment egy nagybölgöshöz. Két testvérével — egyik kontrás volt, a másik cimbalmos — meg az urával négyen zenekart alakítottak, amely csakhamar igen híres lett, nagy darab földön. Sőt utóbb már az ország legelőkelőbb urai hívták meg őket házukba, így Csáky bibornok is, aki — elismerése jeléül — vagyont érő Amati hegedűt ajándékozott Czinka Pannának. A zenekar főként a dicső kuruckor, de — letűnt korszak nótáit játszotta, no meg Czinka Panna szerzeményeit.

Lányi János, a földesúr annyira szerette a zenekart, hogy a Sajó partján szép házat is építtetett a cigányoknak, gondoskodott róluk és minden két évben díszes vörösruhát varratott az egyre szaporodó taglétszámú zenekarnak. Mert egymásután születtek a boldog házasságból a rajkók, akik felcseperedve — szintén beléptek a bandába.

A zenekarnak egyre nagyobb lett a híre, szépen keresett, már volt egy kis vagyon is, amikor 1772-ben kihullott a hegedű a primás asszony kezéből. Halálát közeledni érezve, úgy végrendelkezett Czinka Panna,

hogy díszruhában temessék el, gyémánt gyűrűjével és tegyék mellé a koporsóba szeretett és óriási értékű hegedűjét, a biboros ajándékát.

Kívánsága teljesült s így temették el a sajógömöri temetőben. Földesura síremléket állíttatott hantja fölé s a kurucvalághoz kapcsolódó szép legenda — a lángoló szívű cigányleányról — csak jóval utóbb indult el.

A sajógömöri plébánia latin halotti levelében így van feljegyezve Czinka Panna halála: Eltemettetett a híres Czinka Pannának nevezett cigányasszony, híres hangszeren való nagy művésze m. att kórossal.

Ez az igazság. De ez is szép.

Előfizetési felhívás!

Kérjük azokat az előfizetőket, akiknek az előfizetése december 31-én lejárt, és az előfizetést még nem újítták meg, szíveskedjenek előfizetési díjajukat beküldeni.

Ha pedig még nem előfizetője a Bokrétások Lapjának, kérjük, lépjen be az előfizetők sorába. És segítse ezzel, hogy a különben a maga nemében bizonyára kedves lap mondanivalói mennél nagyobb nyilvánosságot kapjanak.

Az előfizetési ár — mint ismeretes — nagyon mérsékelt, egész évre két pengő, sőt a helyi egyesületek — bokréták — földmivelő tagjainak évi egy pengő.

Kiadóhivatal: *Budapest, VIII., Szentkirályi ucca 49.* Az előfizetési díjakat nemcsak postautalványon lehet beküldeni, hanem csekkalapon is, a lap csekkszámájának száma: 5840.

nulta, hogy — büszkének kell lenni, de legalább is szemérmesnek.

Ennélfogva — mint értelmiség — nyolc muzsikussal, nyolc festővel, egy keografussal, igen, a Csupajátékot csinálta meg.

A népművészet ismeretében. (Ha valaki azért évente száz napot tölt falun és folyvást népművészetet lát, mégis csak „ragad“ valami rá.)

A zeneszerző dolga, hogy legalább is remekül — de remekül! — feldolgozza karra a népdalt. Ne köcsögdudál-tasson eredetiben pestiekkal, hanem — írjon egy köcsögdudáló előzenét — huszonnégytagú, hatvantagú zenekarra komponálva. (Pardon, vidd a praclidat, ez lefoglalva a Csupajátéknak.) S hogy törje a zongoráját a magyar zenedrámán. Az iparművész csak mégse faragjon eredeti paraszt zsebtükröt — s akkor álljon ki, amikor már tud egyebet faragni, helyes, a paraszttükrő büvöletében psalmus-hungaricust fából. (Ertítek azért. . .)

Jó ismerni a népművészetet. . . És lehet, lehet — nem azt „alkotni“.

Lehet és csak ezt szabad, — tucatnyi ötletet felra-

kétáztatni! — ha az értelmiség büszkélkedni akar azzal, hogy — értelmes.

Nem, az értelmiség — tényleg igazi alkotói sem nyugodhattak bele abba, hogy a kisigény győzzön a nagyigény felett, talán azért, mert például akkor mi lesz a kisigényűekkel.

A világ egyelőre nem rendezkedhet be a gyengeség jogára.

Dolgozzatok legények!

Legyen meg benneteket a fene... pajtáskáim.

*

S nem baj, hogy ezt a tanulmányomat ebben a kontra-világban írtam meg. Majd az Elet ügyis tovább kürtöli — bizonyítja —, hogy az értelmiség művésze a népművészetet — bornak kell, hogy tekintse. Nem víznek.

Első esetben itt a magyar értelmiség művészetének nagy reneszansza.

Második esetben — különlegesen szánalmas csődje. Hisz a világ legjobb bora sem — „részigítette“ költővé. Csak gépiróvá.

P. B.

SZÉP MAGYAR DIVAT

A Szent István bazilikában január 10-én délben, fényes külsőségek között esküdött örök hűséget Podmaniczky István bárónak Szinnyey-Merse Piroska, Szinnyey-Merse Jenő országgyűlési képviselő, a képviselőház alelnökének leánya. Az egész násznép egyöntetűen díszmagyarban vonult fel, a menet élén Hegry Lőrinc főispán — botos nászraggyal.

*

A Széchényi Bál kedves meglepetést készített elő vendégeinek, amikor meghívta házikissasszonyai közé a Felvidék húsz legszebb elbájos leányát. Húsz díszmagyaros leányka, ugyanannyi mentés, kacagányos főrend táncosával vonul fel Anna királyi főhervegasszony, a bál fővédnöke előtt: a magyar díszruhás szertartásmester mutatja be őket.

*

A Vitézi Bál meghívója azt mondja: „Emlékezéssel a Felvidék felszabadítására, kérjük, hogy lehetőleg mindenki magyar ruhában jelenjen meg.“ És majd a bál terem falai örömmel látják viszont azt a képet, amelyet a mult század közepe óta már-már elfeledhettek: keeses és daliás magyar alakok vidám forgatagát, amelyben — mint egykor, sok évtizeddel ezelőtt — a nemzeti megújulás vágya, eszménye iltettest.

*

„Ünneplő“ címen gyönyörű kiállítású könyv jelent meg, amely új magyar díszruha-sorozatot mutat be. A könyv tele van közfelismerhető litografiával. A képekhez Tüdös Klára írta a magyarázó szöveget, akinek tervei nyomán készültek a Szabó Gabriella által kivitelezett képek is.

Szilárd János:

A kabátos libák

— Ember! — mondta az asszony.
— Mi köll, asszony? — mondta az ember.

— Szeggye kend magát, mert megy ki a tanyára!

— A tanyára?

— A tanyára.

Az ember most kipislogott félszemmel a csikos dunya alól és ránézett az ablakra.

— Ebbe ja hófúvásba

— Ebbe ja hófúvásba.

Később így folytatta az asszony:

— No, szeggye kend magát, ameddig szépen mondom. Itt a pincekúcs hónapután öllink, mennyen, oszt a pirosbort fejse le!...

— Ammán más!... — mondta az ember, mármint Fürtös Kiss János jó-módú pocsérpataji gazdálkodó és cihelődött. Mert egyfelől katonaviselt ember volt s jól tudta, hogy a parancsot megfoggyazni nem lehet, másfelől pedig a borfejtés a mezőgazdaságnak az az ága, amivel mindenkor szívesen foglalkozott.

A pitvarból visszaszólt:

— Rózi, te! Ne várj este, mer ott alszok.

— Ott alszik?

— Ott.

— Oszt mér?

— Mer ott alszok...

Rózi asszony gondolkozni kezdett. Hm. Az ember is szereti a bort, Gazsi, a tanyás legény se veti meg az itókát, ezek most odakint felügyelet nélkül összeülnek és leisszák magukat. És még valami számárságot csinálnak...

— Ember! Füccsön be jó, mer estére én is ott leszek!... — mondta Rózi asszony.

Az ember éppen most lépett ki az udvarra és térdig a hóban hirtelen megállt. Megállt és vissza nézett.

— Ott leszl estére?

— Ott leszek.

— Oszt mér?

— Mert ott leszek...

Erre aztán meghiusult szép remények lankadt mozdulatával kissé körülvakargatta a fületövét Fürtös Kis János és a végig fehér utcán elkezdte taposni a havat a tanya irányába...

Gazsi, a tanyáslegény nagyon megörült gazduramnak és főképpen a pincekulcsnak.

— Hát bizony mán legfőbb ideje lefejteti azt piros borocskát! — mondta és lelkes hangulatban neki látott a munkának.

Kezdhetlék úgy reggel kilenckor és délután háromra elkészültek. Mindenképpen. A piros borocskát átfejtették egy másik hordóba, a régi hordóból kiöntötték a söprüt egy dézsába és a dézsát, hogy ne szárijjon, — mert a söprűnek akkora maligános ereje van, hogy még a szaga is leveri a lábáról az embert, — kitették az udvarra, a pinceajtó elejébe. Aztán várták az asszonyt, minden harmadik pohárnál kikukucsálva a pinceajtón.

A kukucsálásban most éppen Gazsin volt a sor, feltámolygott hát a lépcsőn és kikémlt az udvarra. És így szólt:

— Jajjjajjj, gazduram végem van!

Erre aztán Fürtös Kis János gazduram is felrohant és háromszor is megdörzsölte a szemét, hogy jól lát-e: a söprűs dézsa körül huszonkét mozdulatlan libát pillantott meg a hóban...

A saját libáit...

Égnek fordított hassal...

— Hát ezek jól besöprűztek!... — vélekedett Gazsi.

— Be, alaposan!... — hagyta helybe Fürtös Kis János. — Teremtésit az ostoba fejünknek!...

— Ne tácsd a szád, — folytatta és megrázta Gazsit, — hanem nézd meg sebésen, van-e még bennük élet!...

Gazsi megnézte. És intett. Hogy nincs. Egy szikra se. Mind meghaltak.

Annyit ittak...

Fürtös Kis János a kezeit kezdte tördelni.

Majd kiadta a parancsot, hogy menteni, ami menthető: Gazsi a huszonkét döglött libát kopassza meg és gyűjtse össze a tollat egy zsákba!

Megtörtént...

Gazsi a libákat megkopasztotta és behajgálta szegénykéket a szinbe...

És ekkor érkezett meg az asszony...

Hajaj, hgy mi volt ottan!...

Egyelőre még nem a libák miatt, hanem azért mert azt tüstént megállapította, hogy a sok a jóbul alaposan megártott gazdának is, tanyáslegénynek is.

Éjféli tizenkét óráig fuvolázott Rózi asszony.

Midőnis végre elszundítottak és álmukban ilyen hangokat hallottak:

— Gágál!...

Később hangosabban:

— Gágágá!...

És végül egészen hangosan és viharosan:

— Gágágágágágá!...

Nos erre már felébredtek, viharlám-pát gyújtottak s kiszaladtak. Igenyest be a szinbe, ahol a libák immár kijózanodtak és megéledtek. És, hogy a kopasztott hasukkal a rémisztő hideg ellen valamiképpen védekezzenek, fel s alá rohangáltak, csapkodták a szárnyaikat és ordították:

— Gágágágágágágá!...

Mit volt mit tenni: Rózi asszony összeszedett a házban mindenféle rongyot, meg használt pokrócot és kabátokat készített szegénykékeknek...

Ebben jártak aztán Fürtös Kis János gazduram libuskái mind a kivirágos kikeletig, az első melegebb napsugárig és az első golyahírig, de azért senkise kérdezte meg a pocsérpatajikat, hogy ott esakugyan kabátban jár-e a liba, mert az illetőt azonnymban agyonverik...

BOKRÉTÁS HIREK

Az olasz operák „utánozzák“ a Gyöngyösbokrétát. Az hát, nem vicc, olvassuk csak végig a kis hírt, szintizta igazság. Nos, sehol a világon nem tud úgy lelkesedni a közönség, mint Olaszországban, hallgatva kedvenc operáit s ezeken belül kedves énekeseit. Egy-egy alkalommal a végtelenségig kiáltja: „da capo, da capo!“ — magyarul: „hogyan volt, hogyan volt!“ — amíg csak a színpadon az énekes újra bele nem kap az énekbe. Nos, Olaszországban most rendeletileg tiltották el, hogy az operák szereplői ujránazzanak. De az összefüggés mi? Hát? Az, hogy az olasz operákban mostantól kezdve nem ujránznak a szereplők, akár csak a Gyöngyösbokrétában — de általában mindazokon a bemutatókon, amiken bokrétások részt vesznek — nyolc esztendője nem ujránznak. Bárhogy zúg is a taps, bár hogy kiáltoz is a közönség „hogyan volt, hogyan volt“ — olaszul ugyebár „da capo, da capo!“ — egy világért sem ujrán, sőt akkor sem, ha tíz nyelven kiáltoznak. Igen, szórul-szóra helyesen jeleztük: „az olasz operák leutánozzák a Gyöngyösbokrétát“. Hát azért mondjuk . . .

A sopronmegyei bokréták — együtt.
Sopron megye bokrétáinak valóságos segerszemlélye volt az ősz folyamán Kapuvárott. A kapuvári bokrétánapon a szanyi csornai, vitnyédi és kapuvári bokréták vetek részt. Gyönyörű őszi időben, fényes erkölcsi és anyagi sikerrel végződött az ünnepség.

Románok a székelykapuban.

A legszebb angol képeslapok egyike, az Illustrated London News, a közzelmultban gyönyörű képeket közölt, hogy izelítőt adjon a román művészetből. Az alkalom, hogy Károly román király Londonban járt. De mit mutat hát be a hatalmas képsorozat a — román művészetből?

Nos, néhány bukaresti felhőkarcólón kívül — erdélyi városokat, várakat, várkastélyokat, — vajdahunyadi várat, a brassói „feketetemplomot“ — s végre a székely kaput is beállítják a román művészetbe, vagy megfordítva, a román művészetet is beállítják — sütkérezni? — egy végtelen szépségű székelykapuba. És sehol egy boeskoros embert nem „hangsúlyoznak ki“ a képek, viszont annál inkább van gondjuk a tükörfényes csizmájú magyar férfiakra és a csupa komoly

Jávai bábszínház Pesten

Tizennyolc esztendő távollét után látogatott el most haza Magyarországra Zboray Ernő hazánkfia, aki Jávában, Batávia mellett egy óriási magánbirtok vezetője. Alig volt husz esztendő, amikor kiment, igen most negyven felé jár és a birtokon — ahol rizst meg gumit termelnek — harmincezer benszülött van a keze alatt. Viseli a „holland gazdasági szakértő“ címet — amit Jávában összesen négyen viselnek s az előkelő cím másik hárman viselője holland.

És Zboray szorított időt, hogy a malájok népművészetét is alaposan tanulmányozza, sőt hatalmas gyűjteményre tett szert aminek legérdekesebb darabjait pedig magával hozta és most — kiállította az Uránia filmszínház emeleti helyiségeiben.

Különös réz, bronz, fa, meg szaru tárgyakat látunk, gyönyörű batikolt kendőket, kézzel festett faliszőnyegeket, a legérdekesebb része azonban a kiállításnak a — „wayang-bábuk“ sokszínű csoportja.

Ezek a bábuk körülbelül negyven centiméter magasak és tulajdonképp az ősi maláj bábjátékok „szereplői“. Természetesen maláj viseletben „jelennek meg“ a „színpadon“ s a játékok alatt testükön végig vezető bambuszrudacska segítségével mozgatják őket, miközben a játékvé-

zető meséket mond az ősök harcairól, a jó győzelméről, meg a gonosz bukásáról: Végtelen mesék ezek, nem bitkák a — huszonnégy órás előadások sem, de a benszülöttek, akik olykor 20—30 kilométerről gyülekeznek össze az előadásokra s azokat guggolva hallgatják, dehogy is unják, sőt ellenkezőleg, a legnagyobb örömszámukra e bábszínház.

A körülbelül száz bábunak mindnek meg van a külön neve s nincs két egyforma sem. A legelőkelőbb köztük az a báb, amelyiknek fehér arca meg hegyes orra van, a többiek színesek és tompa orruak: minél tompább egy bábunak az orra, annál kevésbé előkelő az akit megszemélyesít. Illetve pontosan százöt ilyen wayang báb van Zboray birtokában, amivel kapcsolatban még megemlítjük, hogy az angolok híres muzeumának, a British Muzeumnak is vannak ilyen bábai, de összesen csak ötvenhat.

Jávában a bábjátékok kiesi színpadát az előadásoknak az éjszakába nyúló időszakában csak egy méces halvány fény világítja meg. Egyébként gongokból, bambuszhangszerekből, meg kéthuru hegedűkből álló zenekar adja a kísérő zenét. Néha ugyan megszólal egy, a mi pásztorfurulyánkhoz hasonló tilinkó is.

csinosság öltözékű magyar menyecskekre.

Hanem ezen az előállításán természetesen hiába kesergünk. A földön sok százezer, talán — mivel az ilyen folyóirat nem csak egy kézen fordul meg — több millió angol csodálkozott el a „román“ művészet szépségein és sok-sok tízezer nem angol is, hisz a London News minden kultúrországba jár. Ezek „kesergésünket ügyse vehetik tudomásul. De kik lehettek azok a románok, akik ezt a képsorozatot összeállították — talán épp valamely kulturális szerv?

Nem tudjuk kik „válogatták“, csak épp eszünkbe jut, mily m a k u l á t l a n a m i e g y i k elvünk — az úgylátszik soha nem tévedő Magyar Bokréta Szövetségé, — mely elv szerint például a Magyarországon még előforduló, de idegen eredetű népművészetekkel nem kívánjuk a magunkét még csak dúsbabnak se láttatni s hogy amikor a magyar népművészetre kívánjuk a világ figyelmét felhívni, eszünk ágában sincs a magyar népművészet fogalmát a — magyarországi népművészetek fogalmával „összeté-

veszteni“. (Netán azért, hogy mások is összetévevesszék?)

BOKRÉTÁS LAKODALMAK :**Mikóházán:**

Mackó Mária és Genyó János, valamint Emri Julia és Iaczó Pál. végül Vincze Anna és Rusznyák Mihály bokrétások házasságot kötöttek.

Kapuváron:

Cserpes Annus bokrétás leányt Szajkovic Imre bokrétás legény vezette oltárhoz. — Tóth Etel és Lengyel Sándor bokrétások jegyesek.

Nagy csizmavásár Nagybaracsán.

Irtunk már tavaly arról, hogy Nagybaracsán a legények újra nagy szeretettel kezdik hordani a pantalló helyett a csizmát és hozzá a cizmanadrágot. Most arról értesítenek bennünket, hogy újra nagy csizmavásár volt Nagybaracsán és vasárnap megint nyolc legény húzta fel a tükörfényes új csizmát.

Öt Piros. . . A koppányszántói bokrétában keresztnevére nézve öt Piros van. Nevezetesen: *Horvát Piros, Topa Piros, Bognár Piros, Köbli Piros; Csonka Piros.*

Hát például: a „Magyar Csupajáték“-ból

A csodafurulya

Magyar táncjáték, írta: Paulini Béla, zenéjét szerzette: Veress Sándor. — Tánc: Millós Aurél. Minden jog fenntartva. (Copyright by Magyar Csupajáték 1938.)

Személyek:

Szép juhász,
I. II. III. Tündérlány,
I. II. III. Tündérmenyecske,
Rút boszorkány.

Szín: két virágos domboeska, báránnyelűs égbolt, egy fácska, amin cifra madár ül. Néhány bárány „legelesz“, természetesen nem igazi.

Amikor a függöny felmegy, távoli furulyaszót hallani. A furulyaszó közeledik, s egyszer csak a dombok mögül bebállag egy furulyázó juhász. Ahogy a szín közepére ér, megpillantja a furcsa, de kedves madarat. Hirtelen tréfás ötlete támad, a furulyát odaadja a madárnak, kivitelben a madár csőrébe — csőrére — tolja.

S a furulya — tovább szól. De egyúttal — frissebb lett a dal, vidám és csicseregős. Ejha! Hát a pásztor táncba kap, majd egyre szilajabban táncol, kampós botját ugyan csak forgatja.

De most hirtelen, mint a szélvész, beront a színre — seprűn egy boszorkány. Dül, fül; hogy ilyen zene-bona. S le akarja ütni a madarat. Am a pásztor kapja a botját és — ő veri ki a banyát.

A pásztor tovább táncol.

S furulyal — a madár.

És belibben egy tündér, pántlikás hajfonattal és cifra szárnyakkal. Csupa kedves kíváncsiság, sőt amint a jó kiállítású, csinos pástort meglátja, mintha nagy boldogság fogná el. S persze hogy a pásztor is megőrül a tündérnek.

Furulyal a madár, a tündér oly szívesen menne táncba a juhással, nos, már közelednek egymáshoz. De a tündér megijed; az esemény számára csakugyan túl izgalmas, pillanatra meg is kell torpanni, aztán — táncba megy a daliás ifjú pásttorral. Perdülnek is, egynehányszor perdülnek, aztán megint széjjel válnak, egymagukban járják, de már szinte szerelemmel néznek egymásra.

S amikor újra össztáncolnának — talán, hogy együtt is maradjanak — betáncol egy másik tündér. Olyanféle, mint az első, de menyecskekendővel. És — elcsapja a pástort a tündérlány kezéről. Az első tündér nagyon megharagszik és vissza akarja táncolni a pástort, ez talán pillanatra sikerül is, hogy aztán megint a menyecske enyeglegje el a legényt. A leány, meg a menyecsketündér egyre féltékenyebb egymásra — itt-ott egyet-egyet löknek is egymáson, míg a pásztor fölényesen mosolyog, tán büszke

is, hogy két gyönyörű tündért hódított meg egyszerre.

Amikor belibben még két lány-tündér és a három lánytündér „összefog“ a menyecske ellen a — pásztorért. Mosolyok a pásztor felé, féltékeny, sőt haragos pillantások a menyecske felé és jókat löknek a menyecskén a tündérlányok. A pásztor kacagva járja.

Most betáncol „menyecske segítségnek“ még két menyecske tündér. Egy-egy menyecske tündér jut most már egy-egy leánytündérre, járják e párok a pásztorért, de legtöként egymás ellen. A pásztor a közepén kicsit már meghökken.

A hat tündér már csupa lobogó szerelem és csupa heves féltékenység, a pásztor dehogy mosolyog, vegképp megrémült és — szívesen menekülne. De már nem is tud, hisz a tündérek végleg összemaradtak, egymás najának estek — így alakul ki egy „körtánc“ — járják a pásztor körül — szoros gyűrűben. Igen; a pásztor már a fejéhez kapkod, teljes erővel akar kitörni, lehetetlen, lehetetlen; oly szoros az „örült“ gyűrű. S a madár — csőre-szakadtából fújja.

Amikor, — mint a fergeteg — újra beront a boszorkány. Százszor izgatottabban, mint az előbb es seprőjével neki a madárnak. Kajánul felnevet, hogy most leverhette. Aztán a tündéreknek ront, akiket kiséprűz.

S a pásztor? Talán most esik neki a boszorkánynak? Egy világért sem. Ellenkezőleg: legmélyebb köszönetét tejezi ki, sőt halála jeléül minden vagyonát — három huszast, kenyérét, szalonnáját, bugylibicskáját, kulacsát — a boszorkánynak adja. Talán meg is öleli? A boszorkány persze azt hiszi, hogy a pásztor megbomlott, zavart csodálkozással néz rá.

S a pásztor, furulyája boldog hangjai között visszamegy — az egyedüllétbe.

*

Jó?

Az: kedves, derűs, szellemes és — magyar.

Alkotódott a népművészet ismeretében és — nem népművészet. Az a művészet, amelyet csinálnia kell, szabad — irodalomban, zenében, képzőművészetben, táncművészetben, iparművészetben, sőt építészetben stb. annak, aki mint az értelmiséghez tartozó művész ki akar állni.

Ez táncjáték: jó egynehány kifejezetten népi eredetű táncot bele lehet — kell! — komponálni, igen, a „nagy jelenetbe“ a „lépőt, futót, ugrót“ is, csak itt „mirgesre“ csavarintva: kedves? S a „daljátékok?“ Ugy-e azok is így népiek, no, azért mondom.

Nem kérem, az „eredeti“ népművészetet már nem kell „csinálni“. Azt hála Istennek a nép kitűnően megcsinálta — úgyis mint szerző, úgyis mint előadó.

A magyar népviselet — részei

A váraljai leányviselet ez: „Tornyos bársony“ a kikészített hajon. A haj végén két pántlika és pedig „konty-pántlika“ meg a „szorító“. A vállon színes „rostos“-kendő van, alatta „röpiké“. „Szőrös ümög“ a vállon „vorrással“, ezt szövik. A nyaknál is „vorrás“. A színes ternó szoknya alatt öt-

kilenc „pendő“ fehér, vasalt, hogy karikába álljon a szoknya. A szoknya felett cifra „rostos“ kötény. A lábön harisnya, most sárga, régen „bütykös-kapca“ különféle színben. A piros papucsos „zörgő“, vagy régi néven „szerelem“. A fiatal asszony fején „fékető“ van, mögötte sűrűn, hullámosan felrakott hosszú pántlika. Vállán „rostos“-kendő, mint a lányoknál s a vállon volt régen még — „válladó“.

A legények a csizmán régebben tarajos rézsarkantyút viseltek, a bokrétásoknak ma is megvan.

Felelős szerkesztő és kiadó:

PAULINI BÉLA

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 49.
Telefon: 140—544.

Budai-Bernwallner József nyomdája,
VIII., Szentkirályi-u. 49. Tel: 141-426.